

Quicksan flora- en fauna-activiteit

Renovatiewerkzaamheden watertoren, Zutphen

Opdrachtgever: Woonbedrijf Ieder1
Contactpersoon OG: [REDACTED]
Projectnummer: 207643
Datum: 11-4-2025
Projectleider: [REDACTED]
Opgesteld: [REDACTED]

Woonbedrijf Ieder1 is voornemens om renovatiewerkzaamheden uit te voeren aan de watertoren in Zutphen. Voor de realisatie van deze ontwikkeling is een toetsing van de plannen aan natuurwetgeving en -beleid noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van het natuurbeschermingsrecht.

De eerste stap in deze toetsing is een quickscan op de (potentiële) aanwezigheid van beschermde flora en fauna. De Quicksan richt zich op het verkrijgen van een geïnformeerd beeld van de mogelijke consequenties vanuit de natuurwetgeving en -beleid. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen.

Huidige situatie en ontwikkeling

De watertoren is gelegen in het noordwesten van Zutphen in de provincie Gelderland. Het ligt hierbij ingeklemd tussen de Berkelsingel, Kleine Omlegging, Emmalaan en Warnsveldseweg (afbeelding 1 en 2). De watertoren is opgebouwd vanuit baksteen met aan de top een koepel met zinken dakranden, de toren is 46 meter hoog (afbeelding 3). Naast foto's vanaf de grond zijn ook foto's door middel van een drone gemaakt (afbeelding 4).

Omdat zowel het dak als de gevel in slechte staat zijn worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

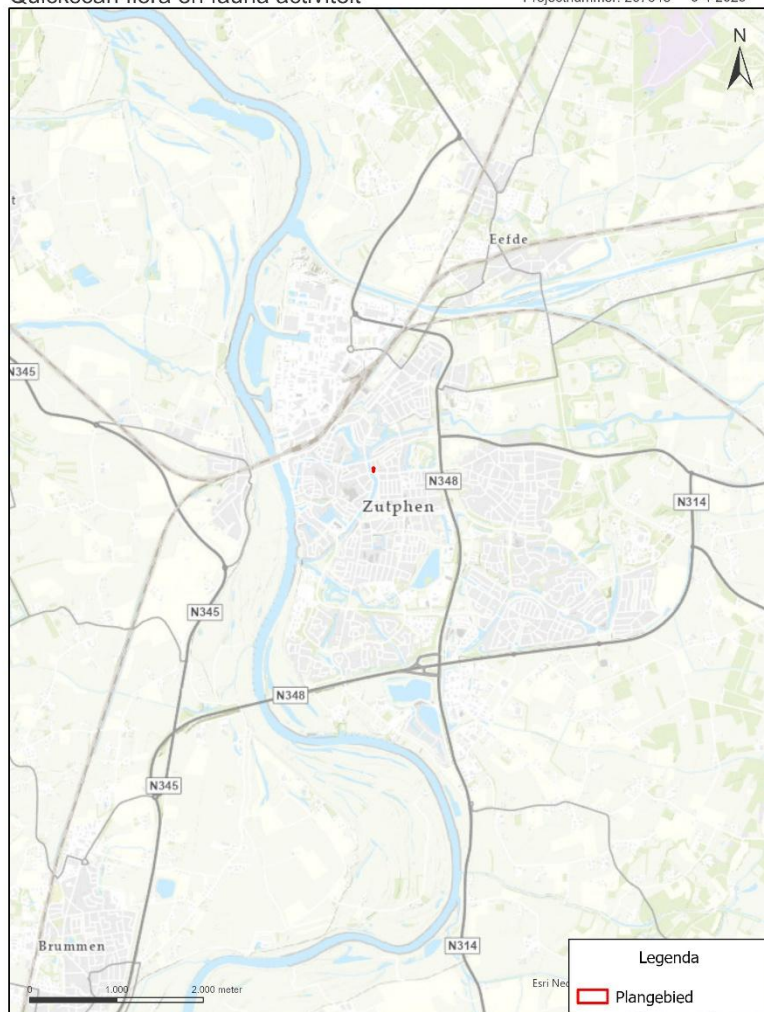
- Watertoren wordt volledig in de steigers gezet met gaas/doeken en kappen ten aanzien van veiligheid (afbeelding 5).
- Het metselwerk wordt volledig gereinigd aan de gevel.
- Het voegwerk wordt voor ca. 15% vervangen middels zelfde voegwerk (monumentaal) en alleen noodzakelijk
- De coating op het dak (incl. betonreparaties waar nodig) wordt vervangen (alleen de toplaag).
- Schilderwerk wordt uitgevoerd aan de appartementen op de begane grond vloer.
- De bestaande monumentale ramen boven in de toren moeten mogelijk gerepareerd/vervangen worden (in overleg met gemeente).
- Bestaande glas wordt vervangen voor HR++ glas in de woningen.

Watertoren Zutphen

Quickscan flora en fauna activiteit

Eelerwoude

Projectnummer: 207643 9-4-2025

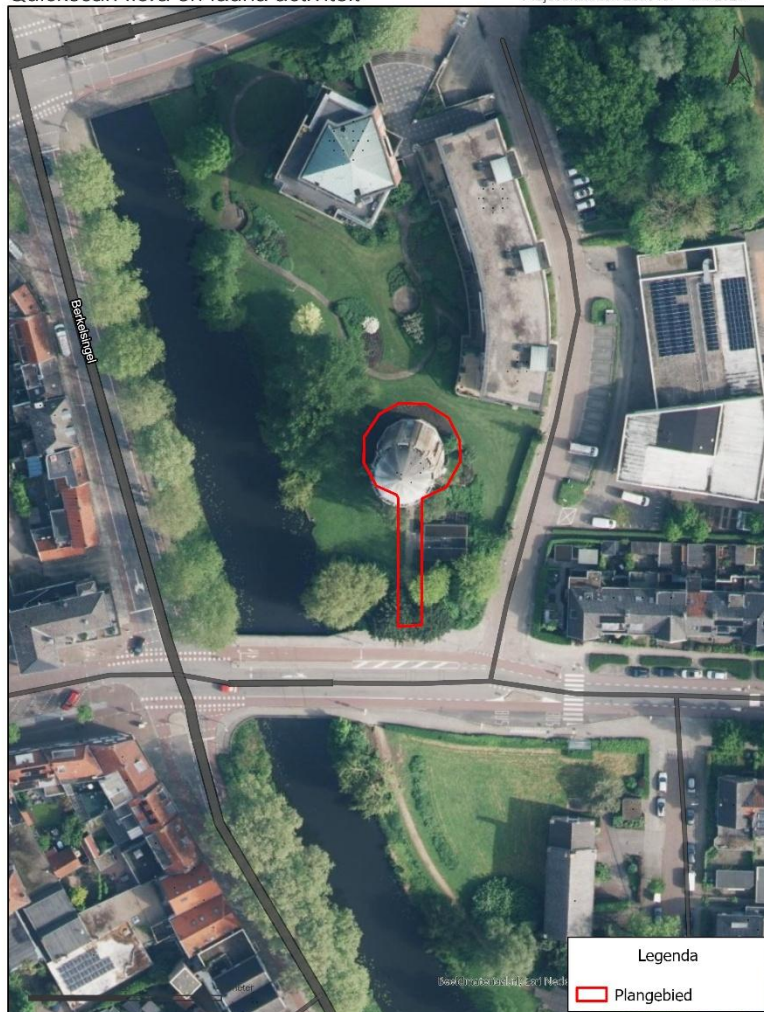
Afbeelding 1. Plangebied ten opzichte van de stad Zutphen.

Watertoren Zutphen

Quickscan flora en fauna activiteit

Eelerwoude

Projectnummer: 207643 9-4-2025

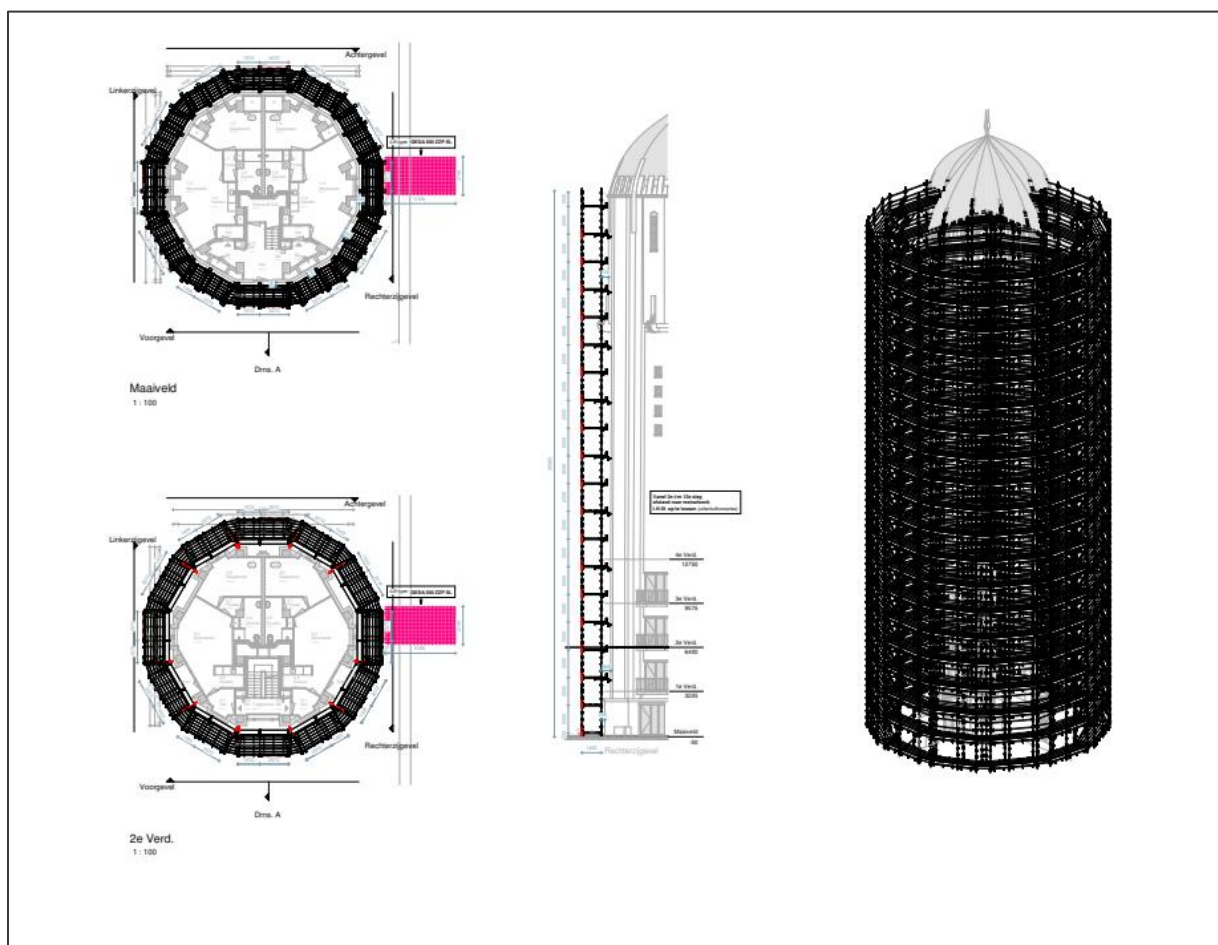
Afbeelding 2. Luchtfoto plangebied.

Afbeelding 3: Situatie van de watertoren (d.d. 24-03-2025).

Afbeelding 4. Dronebeelden watertoren Zutphen.

Afbeelding 5. Steigertekening watertoren Zutphen.

Methode

Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van landelijke, provinciale en regionale verspreidingsinformatie. De landelijke verspreidingsinformatie uit de NDFF is geraadpleegd om na te gaan voor welke soorten het plangebied een functie heeft. Eveneens is gebruik gemaakt van gegevens uit atlassen om na te gaan of nabij het plangebied in het verleden beschermde soorten zijn aangetroffen.

Veldbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de situatie beoordeeld op de geschiktheid voor de verwachte soorten/soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is op 24-03-2025 uitgevoerd door [REDACTED], ecologisch adviseur van Eelerwoude. De weersomstandigheden waren gunstig: 15°C, zonnig en helder weer en een windkracht van 1 Bft. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopen onderzoek). Daarnaast zijn aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

Bescherming van gebieden

Niet stikstof-gerelateerde effecten:

Met het onderdeel gebiedsbescherming (toetsing Natura 2000-activiteit) worden binnen de Omgevingswet de Natura 2000-gebieden beschermd. Op ruim 1 kilometer afstand ligt het meest nabije Natura 2000-gebied Rijntakken. Gezien de afstand tot het Natura 2000-gebied en de aard van de ruimtelijke ontwikkeling worden negatieve effecten op beschermde natuurwaarden van het Natura 2000-gebied niet verwacht. Een toetsing van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Een AERIUS-berekening is niet noodzakelijk omdat het gaat om regulier beheer en onderhoud.

Bescherming van houtopstanden

Er worden binnen het plangebied geen bomen gekapt. Een nadere toetsing van houtopstanden is daarom niet noodzakelijk.

Gelders Natuurnetwerk (GNN)

De ontwikkeling is niet in strijd met het omgevingsplan. Een toetsing aan het natuurbeleid is daarom niet aan de orde.

Bescherming van soorten

Het natuurbeschermingsrecht, geregeld in de Omgevingswet, onderdeel soorten gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'ja, mits-principe'). De wet verbiedt onder meer om beschermde soorten (opzettelijk) te verstoren (Vogel- en Habitatrichtlijn), doden, vervoeren, bezitten, verhandelen en nest- of rustplaatsen te vernielen en beschadigen. Onder bepaalde voorwaarden mogen deze handelingen wel uitgevoerd worden. U heeft dan een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit of vrijstelling nodig of u werkt conform een gedragscode.

De beschermde soorten zijn verdeeld in drie beschermingsregimes:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn;
Alle vogels en vogels waarvan de nesten het hele jaar zijn beschermd
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn;
- Beschermingsregime "andere soorten".

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Op of in de omgeving van het plangebied komen minstens vijf soorten vleermuizen voor.

Het plangebied heeft enkel betrekking op de watertoren zelf. In het plangebied zijn dan ook geen verblijfplaatsen van boom bewonende vleermuizen te verwachten. Wel kan de watertoren als gebouw zijnde dienen als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. In de watertoren zijn op meerdere plekken openingen aanwezig die toegang kunnen geven tot het betreffende gebouw. Het gaat hierbij om ruimtes tussen de kozijnen en de buitenmuren en de zinken dakranden net onder de koepel.

Met de ontwikkeling wordt de watertoren geheel in steiger gezet, waardoor (tijdelijk) invlieg- en uitvliegopeningen onbereikbaar worden voor eventuele vleermuizen die in de watertoren voorkomen. Nader onderzoek moet hierom uitwijzen of er vleermuizen in de toren aanwezig zijn en zo ja welk type verblijfplaats en welke soort dit betreft.

Vliegroute en foerageergebied

Het plangebied, zijnde het gebouw zelf, heeft geen functie als foerageergebied en/of vliegroute. De omgeving is mogelijk wel geschikt om te foerageren of om als vliegroute te gebruiken door vleermuizen. Doordat bestaande lijnstructuren behouden blijven en er geen bomen worden gekapt, blijven eventuele vliegroutes en foerageergebied behouden. De kwaliteit van het foerageergebied kan wel tijdelijk worden beïnvloed door het toepassen van verlichting. Van belang is rekening te houden met de wijze waarop verlichting wordt geplaatst om verstoring te voorkomen of tot een minimum te beperken:

- gebruik geen uitstralende armaturen (zie kader - Verlichting);
- voorkom verlichting van boomkronen of bomen rond het plangebied. Zo worden potentiële verblijven niet verlicht;
- gebruik alleen verlichting op momenten dat deze daadwerkelijk nodig is.

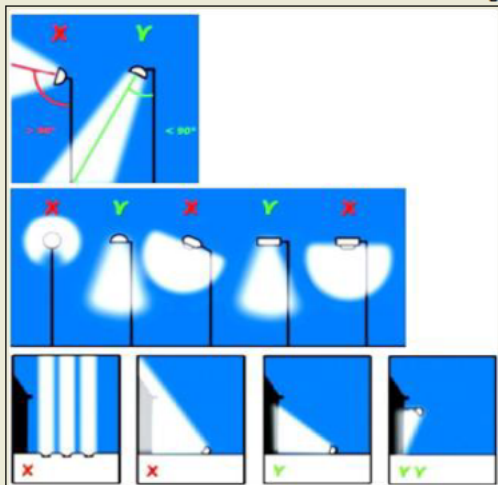
Kader – Verlichting

Een aantal nachttactieve dieren, zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verlichting. Er zijn soorten die kunstlicht zoveel mogelijk vermijden, zoals de watervleermuis, en er zijn soorten die (in beperkte mate) rond lantaarnpalen jagen, zoals de rosse vleermuis. Bij het plaatsen van verlichting bij in- en/of uitvliegopeningen, vliegroutes en foerageergebieden kunnen barrières ontstaan waardoor de vleermuizen van de verblijfplaatsen, vliegroute en/of foerageergebied afzien.

Er dient te allen tijde rekening gehouden te worden met verlichting, door verlichting tot een minimum te beperken en directe belichting van de omgeving te voorkomen. Neem daarbij de volgende maatregelen:

- verlichting alleen plaatsen waar het echt nodig is;
- verlichting alleen aan op momenten wanneer het nodig is (dynamische verlichting);
- verlaag de hoogte van de lichtmasten zodat boomkronen onverlicht blijven;
- beperk verstrooiing het licht tot een minimum door gebruik van aangepaste armatuur;
- geen verlichting plaatsen bij in- en/of uitvliegopeningen en vliegroutes.

Hieronder staan enkele voorbeelden om lichtverstrooiing te voorkomen.

Conclusie: nader onderzoek naar gebouw bewonende vleermuizen is noodzakelijk. Neem daarnaast bij het plaatsen van verlichting de maatregelen in acht om verstoring op vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen te voorkomen.

Soorten van de Vogelrichtlijn

Broedvogels

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van bossen, struwelen en parken. Onder andere de volgende vogelsoorten zijn waargenomen tijdens het veldbezoek: fuut, meerkoet en grauwe gans in de gracht en in nabijgelegen tuinen en parken soorten als houtduif, zwarte kraai, tijtjaf en koolmees.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Verblijfplaatsen van vogelsoorten, of aanwijzingen (braakballen of uitwerpselen) hiertoe, die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruikmaken, zoals roofvogels en uilen, zijn aangetroffen binnen het plangebied. Het gaat om slechtvalk, die tijdens het bezoek aan het plangebied binding vertoonde met de watertoren. Het betrof een mannetje met alarmroep. Het vrouwtje is niet waargenomen tijdens het bezoek aan het plangebied. Hiernaast zijn diverse nest-indicerende waarnemingen gedaan door derden op en rondom de watertoren. Het is hierom niet uitgesloten dat slechtvalk broedt op de top van de toren. Op de dronebeelden is ook te zien dat de koepel bezaait is met prooiresten (dode vogels). Waarschijnlijk broedt deze soort in de bakken tussen de zinken dankranden en de koepel van de toren. Werkzaamheden binnen het broedseizoen van slechtvalk (februari – half juli) zijn niet mogelijk tenzij is vastgesteld dat het broedpaar niet broedend op de toren aanwezig is. Wanneer dit wordt gedaan en de potentiële broedplaats van slechtval in de bakken behouden blijft is nader onderzoek of het aanvragen van een omgevingsvergunning niet aan de orde. Als toch binnen de broedtijd gewerkt dient te worden, is een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit noodzakelijk. De kans dat deze vergunning wordt afgegeven is klein omdat er alternatieven zijn, namelijk het werken buiten het broedseizoen.

Naast slechtvalk is huismus ook aangetroffen in de nabijheid van het plangebied. De watertoren heeft echter geen functie als voortplantingsplaats voor de huismus, door het ontbreken van geschikte openingen en nissen waar deze kan nestelen.

Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder het natuurbeschermingsrecht. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, of nesten van vogels wegnemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Deze verbodsbepalingen kunnen in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen.

Conclusie: nader onderzoek of een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit is voor slechtvalk niet aan de orde zolang gewerkt wordt buiten het broedseizoen van februari – half juli. Voor andere vogels is dit niet aan de orde door het ontbreken van geschikte nestlocaties.

Conclusie

Op de watertoren is sprake van een broedpaar slechtvalk, die de watertoren vermoedelijk als nestlocatie gebruikt. Een extra check kan het gebruik van deze locatie bevestigen. Echter is het zekerheidshalve, gemakkelijker om de werkzaamheden buiten de broedtijd van de slechtvalk uit te voeren, dus buiten de periode half februari tot half juli. Met de werkzaamheden wordt de nestplaats van de slechtvalk namelijk niet fysiek aangetast. Van verstoring is in die periode dan ook geen sprake. Als toch binnen de broedtijd gewerkt dient te worden, is een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit noodzakelijk. De kans dat deze vergunning wordt afgegeven is klein omdat er alternatieven zijn, namelijk het werken buiten het broedseizoen.

Naast de aanwezigheid van de slechtvalk is ook de aanwezigheid van vleermuizen in grote delen van de watertoren niet uit te sluiten. Aanvullend onderzoek is noodzakelijk om de functies van het gebouw voor vleermuizen in kaart te brengen. Vleermuisonderzoek dient protocollair plaats te vinden in de juiste periodes. Op basis van de bevindingen van het vleermuisonderzoek, kan een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aan de orde zijn.

Literatuur

- ndff-ecogrid.nl
- SOVON: soort Slechtvalk, stats.sovon.nl
- BIJ12 Kennisdocument Gewone dwergvleermuis 2024
- BIJ12 Kennisdocument Gewone grootoorvleermuis 2025